

Ühise tööühma dokument

Õigustöötajate abistamine kriminaalasjadega seotud rahvusvahelise koostöö vallas

Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ja Eurojust

Mida saame teie heaks teha?

6. mai 2014

Sissejuhatus

Käesolev dokument on koostatud Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku ja Eurojusti ühise töörühma töötulemusena. Selle eesmärk on aidata õigusvaldkonna töötajatel otsustada, kas juhtumeid peaks hakkama uurima Euroopa õigusalane koostöö võrgustik või Eurojust. Samuti tagab dokument, et nii Euroopa õigusalane koostöö võrgustik kui Eurojust tegelevad nende pädevusse kuuluvate juhtumitega, kasutades aega ja ressursse efektiivselt ning vältides topelttööd.

Dokument annab liikmesriikide kohtutöötajatele teavet teenuste ja abi kohta rahvusvahelise koostöö osas kriminaalasjade menetlemisel, mida võib pakkuda Euroopa õigusalane koostöö võrgustik ja Eurojust. See hõlmab ka Eurojusti riikliku koordineerimissüsteemi kasutamist.

Dokument pole mõeldud asendada siseriiklike määrusi või juhtnööre, mis puudutavad juhtumite suunamist Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku ja Eurojusti vahel.

I Mis on Euroopa õigusalase koostöö võrgustik?

Euroopa õigusalane koostöö võrgustik riiklike kontaktpunktide õigusalase koostöö võrgustik kriminaalasjade menetlemisel.

Riiklikud kontaktpunktid on tegutsevad prokurörid, kohtuuurijad või muud isikud, kes tegelevad peaaegu eranditult ainult rahvusvahelise koostööga seotud küsimustega. Riiklikud kontaktpunktid määratakse iga liikmesriigi keskuse poolt või muude ametkondade poolt, kes viivad ellu rahvusvahelist koostööd nii üldiselt kui ka teatud tšiste kriminaalasjade osas, nagu organiseeritud kuritegevus, korruptsioon, uimastikaubandus või terrorism. Euroopa õigusalase koostöö võrgustik koosneb rohkem kui 300 riiklikust kontaktpunktist kõigis 28 liikmesriigis. Kontaktpunktide seast nimetab iga liikmesriik Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku riikliku kontaktisiku. Lisaks nimetab iga liikmesriik tehniliste küsimuste kontaktisiku, kes tegeleb Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku elektrooniliste vahenditega.

Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku sekretariaat, mis asub Haagis, on Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku haldusorgan. Tiheda koostöö tagamiseks Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku ja Eurojusti vahel koosneb sekretariaat osaliselt Eurojusti töötajatest, kuid tegutseb eraldi üksusena. Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku sekretariaat vastutab muuhulgas riiklike kontaktpunktide abistamise eest nende ülesannete täitmisel, Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku veebisaidi ja elektrooniliste töövahendite loomise, haldamise ja täiendamise eest ning Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku üldise haldamise eest.

Üksikasjalikumad teavet Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku sekretariaadi kohta võib leida veebiaadressil http://www.ejncrimjust.europa.eu/ejn/EJN_Secretariat.aspx või võttes ühendust Euroopa õigusalase koostöö võrgustikuga e-posti aadressil ejn@eurojust.europa.eu.

Mida saab Euroopa õiguslase koostöö võrgustik teie heaks teha?

Kui vajate Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku abi, tuleb pöörduda kas oma riigi kontaktpunktide või asjaga seotud riigi kontaktpunktide poole. Üksikasjalikumat teavet kontaktpunktide kohta võib leida Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku veebisaidi piiratud juurdepääsuga osas – <http://www.ejn-crimjust.europa.eu/ejn/>. Juurdepääsu on võimalik saada oma riiklike ametiasutuste kaudu.

Euroopa õiguslase koostöö võrgustikku tuleks kasutada järgmistes olukordades:

- **Selgitada välja pädevad asutused välisriigis, et võimaldada otsesuhtlust**

Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku veebisaidilt, www.ejn-crimjust.europa.eu, leiate vastastikuse õigusabi päringute elektroonilise atlase ja Euroopa vahistamismääruste atlase. Mõlemad atlased on abiks välisriigi pädevate asutuste aadresside ja telefoni-/faksinumbrite leidmisel. Atlaste põhiosad on tõlgitud kõikidesse Euroopa Liidu ametlikes keeltesse. Kui te ei leia vajalikku informatsiooni atlasest, võite paluda, et Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku kontaktpunkt teie riigis selle viivitamatult teada annaks. Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku kontaktpunktide nimekiri on turvalisuse kaalutlustel kaitstud parooliga, kuid see on ligipääsetav Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku kontaktpunktidele teie liikmesriigis. Seepärast, kui peaksite vajama abi seoses Euroopa õiguslase koostöö võrgustikuga teises liikmesriigis, on kõige parem pöörduda mõne Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku kontaktpunkti poole teie riigis.

- **Õiguslase koostöö hõlbustamiseks**

Kui vajate informatsiooni abi saamise tingimuste kohta teisest liikmesriigist teatud konkreetse juhtumi osas, võite pöörduda oma liikmesriigi kontaktpunktide poole või kasutada Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku veebisaidi vastavaid jaotisi:

- ✓ *kui esitate päringu üksikasjalikuma informatsiooni saamiseks asjassepuutuva liikmesriigi poolt sätestatud juriidiliste nõuete kohta või soovite nõu pidada eriliste vorminõuete kohta Euroopa Liidu vastastikuse õigusabi konventsiooni 4. artikli rakendamisel. Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku veebisaidi *kompedium* pakub päringute elektroonilise esitamise võimalust;*
- ✓ *päringu menetlemise etapis, et saada täiendavat informatsiooni või võimaldada päringu nõuetekohast menetlemist;*
- ✓ *juhul kui päringu menetlemine viibib, saate kontrollida menetlemise olekut vastavas liikmesriigis ja/või kiirendada menetlemist riikliku kontaktpunkti sekkumise teel; või*
- ✓ *Euroopa vahistamismääruse väljastamise korral, saate kasutada Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku veebisaidi Euroopa vahistamismääruste jaotises olevat formulari, sealt võite leida ka informatsiooni Euroopa vahistamismääruse oleku kohta, praktilist infot erinevate liikmesriikide formularide, deklaratsioonide ja teavituste kohta;*
- ✓ *kui vajate kiiresti informatsiooni Euroopa vahistamismääruste või vastastikuse õigusabi juhtumite kohta väga lühikese aja jooksul;*
- ✓ *kui vajate informatsiooni Euroopa Liidu õiguslike vahendite rakendamise kohta kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö vallas või asjaomaste praktiliste dokumentide kohta (s.t teavitused, käsiraamatud, hindamisaruanded), võite seda leida Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku raamatukogust veebiaadressil:*

<http://www.ejn-crimjust.europa.eu/ejn/libcategories.aspx>

- **Infovahetuse hõlbustamiseks õigusasutuste vahel**

Tegutsevate prokuröride ja kohtu-uurijatena saavad Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku kontaktpunktid sageli jagada informatsiooni pooleliolevate juurdluste või menetluste ja nende tulemuste kohta, samuti võivad nad anda kiiresti ja mitteametlikult infot kinnipeetavate isikute, kinnipidamisaegade ja kohtuotsuste kohta teatud konkreetsete juhtumite osas. Sedalaadi infovahetus võib vahel asendada ametliku päringu esitamise vajadust. Kui vajate sellist informatsiooni uurimis- või menetlustoimingute käigus, eriti kiireloomuliste küsimuste korral, ja teie seadusandlus lubab sedalaadi päringuid, võtke ühendust Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku kontaktpunktiga, selgitage, miks te seda informatsiooni vajate ning kirjeldage lühidalt oma uurimist või mentlust.

- Info saamiseks uurimistoimingute kohta

Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku veebisaidil olev teabevahend Fiches Belges pakub ülevaadet vastava riikliku seadusandluse kohta, mis puudutab uurimistoiminguid vastastikuse õigusabi vallas. Kui vajate rohkem informatsiooni, saate alati pöörduda küsimustega Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku riiklike kontaktpunktide poole.

I Mis on Eurojust?

Eurojust on Euroopa Liidu asutus, mis loodi 2002. aastal, et soodustada ja parandada liikmesriikide pädevate asutuste vahelist koordineerimist ja koostööd võitluses raskete piiriüleste kuritegudega, nagu organiseeritud kuritegevus, korruptsioon, uimastikaubandus ja terrorism.

Eurojust paikneb Haagis. Tema põhiülesandeks on vastastikuse õigusabi täitmise hõlbustamine ning vastastikuse tunnustamise vahendite rakendamine, nagu näiteks Euroopa vahistamismäärus.

Eurojusti tegevus on enamasti seotud liikmesriikide pädevate asutuste vahelise koostööga. Kuid Eurojust võib teha koostööd ka kolmandate riikidega.

Mida saab Eurojust teie heaks teha?

Kui vajate Eurojusti abi, võtke ühendust Eurojusti riikliku esindusega. Lisainfot leiate Eurojusti veebilehel:

<http://eurojust.europa.eu/Pages/home.aspx>

Eurojust saab pakkuda mitmesugust praktilist abi:

- Hõlbustada õiguslast koostööd

Eurojust pakub abi riikide ametiasutustele läbi Eurojusti liikmete, nende asetäitjate ja assistentide, kes saavad edendada kontakte uurimise ja kohtumenetluse eest vastutavate asutuste vahel seoses keeruliste küsimustega, kiireloomulistes kriminaalasjades või olukordades, mil muud koostöökanalid näivad sobimatud või ei anna tõenäoliselt tulemust määratud ajavahemiku jooksul.

Eurojust aitab hankida teavet vastastikuse õigusabi taotluse või vastastikuse tunnustamise vahendite hetkeseisu või täitmise, kui teiste kanalite (s.t otsekontakt pädevate riiklike asutuste vahel või muud kanalid) kasutamine pole olnud tulemuslik.

Eurojust võib pakkuda abi ka juhtudel, kui õigusabitaotlust või vastastikuse tunnustamise vahendeid tuleb täita kiiresti. Kuna Eurojusti peamine ülesanne on hõlbustada õiguslast koostööd, siis politseiteabe vahetamiseks ja jälitustegevuse otstarbeks on kasutusel muud kanalid.

Eurojust saab teavet paljude liikmesriikides pooleliolevate uurimiste ja kohtumenetluste kohta. Juhul kui Kui Eurojust on saanud sellist teavet, suudab ta pakkuda riiklikele ametiasutustele teavet vastava liikmesriigi menetluses olevate kriminaalasjade kohta.

Eurojust võib samuti aidata õigustöötajaid, vaadates läbi vastastikuse õigusabi taotluste kavandeid („kvaliteedikontroll“).

- Aidata vältida või lahendada kohtualluvuse konflikte

Kui kriminaalasi kuulub rohkem kui ühe liikmesriigi kohtu pädevusse, võib kohtualluvuse konfliktide vältimiseks või lahendamiseks pidada nõu Eurojustiga mittesiduva arvamuse saamiseks selle kohta, millises liikmesriigis võiks uurimise või kohtumenetluse läbiviimine anda parima tulemuse.

- Koordineerida kohtueelseid või kohtumenetlusi

Tänu oma struktuurile ja kogemustele õigusala koostöö vallas on Eurojustil võimalus aidata kriminaalasjades, mil pooleliolevat uurimist kahes või enamas liikmesriigis tuleb koordineerida, vahetades juhtumiga seotud teavet. Samuti aitab Eurojust selgitada, kas liikmesriigid peaksid jätkama uurimisi eraldiseisvalt või tuleks uurimine ja kohtumenetlus koondada ühte või mitmesse liikmesriiki.

Lisaks aitab Eurojust asjaga seotud liikmesriikidel arutada ja leppida kokku, kuidas, millal või kus läbi viia ühiseid toiminguid või kohtumenetlust.

- Organiseerida ja toetada koordineerimisnõupidamisi ja koordineerimiskeskusi

Eurojust võib korraldada erinevate liikmesriikide uurijate, prokuröride ja eeluurimiskohtunike koordineerimisnõupidamisi Haagis või mujal. Koordineerimisnõupidamistel osalevad vahel ka kolmandate riikide kohtu- või õiguskaitseorganite, Europoli ja OLAFi esindajad.

Koordineerimisnõupidamised on väga tõhus vahend, mis võimaldab õigustöötajatel vahetada teavet seotud uurimiste kohta ja planeerida ühiseid toiminguid oma riigi keeles. Küsimused, mille lahendamine traditsiooniliste koostööskeemide abil võiks palju aega ja ressursse, leiavad sageli kiire lahenduse selliste nõupidamiste käigus.

Hetkel katab Eurojust reisikulud ja majutuskulud Haagis kahele osalejale igast liikmesriigist. Eurojust võib samuti organiseerida koordineerimiskeskusi, mille eesmärk on toetada ja koordineerida ühiseid toiminguid (lepitakse sageli kokku koordineerimisnõupidamiste käigus), mis tuleb läbi viia erinevates liikmesriikides üheaegselt. Koordineerimiskeskused tagavad teabevahetuse reaajas riikide pädevate asutuste vahel tegevuse toimumise päeval, näiteks kui on tarvis teostada läbiotsimisi erinevates riikides üheaegselt. Koordineerimiskeskused võimaldavad samuti ka lahendada võimalikke probleeme, mis tekivad Euroopa vahistamismääruste või läbiotsimis- ja arestimismääruste täitmise käigus, näiteks kui õigusabitaotlust või määrust on vaja uuendada.

- Toetada ja hõlbustada ühiste uurimisrühmade tegevust

Eurojust aitab luua ühiseid uurimisrühmasid, hõlbustada nende toimimist ja hinnata nende tegevust. Eurojust selgitab välja millised kriminaalasjad saaksid kasu ühiste uurimisrühmade loomisest, pakkuda kasulikku õigusala ja praktilist teavet (näit. seaduste, praktiliste takistuste ja parimate tavade kohta) ning olla abiks ühiste uurimisrühmade lepingute ja operatiivse tegevuse kavade koostamisel. Vajadusel võivad Eurojusti riiklikud liikmed samuti osaleda ühiste uurimisrühmade töös.

5

Lisaks võib Eurojust pakkuda ühiste uurimisrühmade rahastamist katmaks osaliselt tegevuse ja/või seadmete (näit. mobiiltelefonid) kulusid. Lisainfot leiab järgmiselt veebilehel:

<http://eurojust.europa.eu/Practitioners/Eurojust-Support-JITs/JITs/Pages/history.aspx>

- Koordineerida ja hõlbustada õigusala koostööd kolmandate riikidega

Kui teil on tarvis võtta ühendust kolmanda riigi ametiasutusega, võite ühendust võtta oma riikliku Eurojusti esindusega. Eurojustil on kontaktisikud umbes 30. kolmandas riigis (kaasa arvatud Argentiina Vabariik, Brasiilia Liitvabariik, India Vabariik, Tai Kuningriik, Venemaa Föderatsioon ja Ukraina).

Eurojust on sõlminud koostöölepingud Norra Kuningriigi, Ameerika Ühendriikide, Islandi Vabariigi, Šveitsi Konföderatsiooni, endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigi ja Liechtensteini Vürstiriigiga. Sellised lepingud võivad sisaldada sätteid ka isikuandmete vahetamise kohta. Peale selle on Norra ja USA lähetanud Eurojusti oma sideprokurörid.

Lisainfot leiate Eurojusti veebilehel:

<http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/Pages/agreements-concluded-by-eurojust.aspx>

II Milline on Eurojusti siseriikliku koordineerimissüsteemi roll?

Eurojusti siseriiklik koordineerimissüsteem on praegu liikmesriikides rakendamisel. Eurojusti siseriiklikul koordineerimissüsteemil on kaks põhifunktsiooni: 1) erinevate korrespondentide/kontaktisikute/ ekspertide töö koordineerimine võitluses kuritegevusega, nende hulgas Eurojusti riiklik korrespondent ja kuni kolm Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku kontaktisikut; ning 2) hõlbustada Eurojusti ülesannete täitmist liikmesriikides. Kui on määratud mitu Eurojusti korrespondenti, peab üks nendest vastutama Eurojusti siseriikliku koordineerimissüsteemi toimimise eest.

Eurojusti siseriikliku koordineerimissüsteemile on muuhulgas pandud järgmised ülesanded: 1) tagada, et Eurojusti asjade haldamise süsteemi edastatakse tõhusal ja usaldusväärsel moel liikmesriigiga seotud teavet, 2) aidata siseriiklikel õigusasutuste töötajatel kindlaks teha, kas juhtumi menetlemisel on tarvis Eurojusti või Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku abi, ja 3) aidata Eurojusti riiklikel liikmetel välja selgitada asjaomaseid ametiasutusi õigusalase koostöö taotluste menetlemiseks ja vastastikuse tunnustamise vahendite täitmiseks.

III EUROJUST või Euroopa õigusalase koostöö võrgustik – kumb tee valida?

Eurojust ja Euroopa õigusalase koostöö võrgustik on mõlemad teie käsutuses. Kuna Eurojusti riiklikud esindused ja Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku kontaktisikud saavad omavahel hõlpsalt sidet pidada, siis pole määrava tähtsusega, millise asutusega te ühendus võtate. Kokkuvõttes tagab asutuste raamistik, et teie abitaotlus antakse üle kõige sobivamale üksusele. Seetõttu pole tarvidust pöörduda sama probleemiga mõlema üksuse poole.